

sko morje dobili v svojo oblast in našo mornarstvo zadušili. Sploh nova Italija začenja, kakor nekdanj za Rimljanov, grabiti prek naravnih mej in tukaj mora trčati na Avstrijo prej ali selej. Avstrija pa ima dolžnost skrbeti, da vojsko popreme pod mogoče ugodnimi položaji in eden izmed teh je zasedenje Limške doline. Kajti tako si odpre pot iz Bosne okoli Črnogore do Albanije ter zamore ovo prevažno deželo varovati laških grabljivcev. Da pa Italijani uže več časa po Albaniji rogovilijo, to je znana reč. Albanska zveza in jena vojska šteje mnogo italijanskih oficirjev in kanonirjev. Prašanje pa je sedaj le, ali so Italijani uže pripravljeni ali ne na odločilni boj. Videti je, da še niso, in toraj je ravno pravi čas, da nam naši vojaki zavarujejo pot v Albanijo!

Gospodarske stvari.

Naša goveja živina.

(Iz ljutomerskega okraja.)

I. Dne 17. t. m. smo imeli priliko, opazovati stan goveje živine pri g. Strasserju, oskrbniku Braneške grajščine. Kateri gospodarji so tam takrat bili navzoči, mogli so se prepričati, da iz naše domače plobe, katera je zdaj jako shirala, se da vzrediti dobro pleme, ako le pametno z njo ravnamo. Se vé, da od naše goveje živine ne smemo zahtevati niti mleka, niti mesa, ako jej samo le slamo, in to še slabo, polagamo. Mi rečimo govejo živino brez dvombe zavoljo mesa in mleka, ki nam služi za živež. Živinski želodec namreč je tako rekoč posrednik med rastlinami in našim človeškim želodcem. Kajti on ima ta namen, da brano, ki obstoji iz rastlin za naš želodec še nepripravljenih, pripravi in spremeni v mleko in meso, toraj v takšne hranilne tvarine, katere so pripravljene za človeški želodec. Stvarnik cele narave je toraj od začetka pripravil celi svet za človeka; in ta ima ne le pravico nego tudi dolžnost obračati vse naravine stvari na svoj hasek, to pa se zgodi takrat, ako le pametno ravna.

Videli smo v hlevu omenjenega gospodarja dvoje krav. Dve iz njih ste bili pravi mlekarici, iz katerih nam je bila ena sivkasta naše domače plobe za izgled predstavljena; drugi dve ste imele lastnosti, kojih od naših krav zahtevamo, bile ste namreč za mleko in meso ob enem. Mlekarica, ki je nam bila predstavljena, se odlikuje po temni dlaki, tankih rogljih, mali glavi, ne preveč širokem čelu, gladkih ušesih, tankih nogah in podolgastem vimenu. Takšna krava ima še to lastnost, da ostane zmiraj tudi pri najlepši krmi sloka. Razun tega smo videli dve drugi kravi za mleko in meso ob enem; ti imate bolj debelo glavo, bolj gosto in debelo dlako, močne roglje, močne noge in več okroglo, nego podolgasto vime.

Sem ter tje vidimo pri nas tudi še krave ptajega plemena, z debelimi kostmi, močnimi no-

gami, debelo glavo in debelimi roglji. Takšne krave niso za našo okolico. One postanejo navadno pri nas jako sloke in ne dajo celo nič ali jako malo mleka; takšne krave so le za meso dobre. Mi zahtevamo pri nas krave, ki nam dajejo mleko in so tudi ob enem za meso, kakor smo takšnih videli na Braneški grajščini. Takšno plobo pa si moramo iz svojih telet vzrediti; posebno pa moramo gledati na to, da si vzredimo dobro tele v prvem letu: takrat namreč vsaka mlada stvar najhitreje raste in se razvija; zato je že narava sama pokazala pot, po katerem je to mogoče.

Kako dolgo moramo pustiti tele pri kravi? Po naravni poti bi tele moralo tako dolgo sesati, dokler ne dobi zobov. To vidimo v naravi pri vsaki živali; starka se namreč tako dolgo da sesati od svojega mladiča (n. pr. zavec, pes, mačka itd.), dokler nje ne začne sčipati s svojimi zobci; kedar se to zgodi pa ga sama zapodi in ne da se več od njega moizti. Na avo je toraj sama odločila čas sesanju. Želodec teleta je nakazan na mleko, ter ni zmožen, da bi prebavljal drugo hrano; on jako hitro prebavi in napravi veliko krvi, mesa in drugih tvarin v tel čem truplu; zavoljo tega tudi tele jako hitro raste. Ako toraj teleta v treh tednih od krave odstavimo in mu polagamo trdo krmo (po navadi slamo), kaj smo s tem storili? — S tem ga le trpičimo in pokvarimo popolnoma; kajti njegov želodec še nemore prebaviti tiste hrane, ki jo dobi, in ker ne more napraviti mesa, kosti in druge organske tvarine v svojem trupu, zaostane tele v svojej rasti, postane slabo in vidno hira in še po veliki sreči dobimo iz njega takšno kravo, ki je malo večja od gorske koze in more biti še za nekoliko kilogramov ležiša. Videli smo tele na Braneški grajščini 5 mesencev staro, ki je sesalo 3 mesence, pa ima zdaj tudi svojih najmenj 40 do 45 fl. vrednosti. — Se vé, da tu bode marsiktera gospodinja se zoper oglasila rekoč: Jaz čakam na to kapljico mleka že tako dolgo in zdaj bi jo naj pustila teletu? — Da, če si že tako dolgo čakala, čakaj še najmanj šest ali osem tednov, ako že dalje ne moreš; več s tem prigospodariš, kakor če obsodiš tele za 3 tedne na kratko vojko k jaslím, kamor mu položiš nekaj nevžitne trde krme, s katero pa sirota ne zna, kaj bi počelo, ker nima zobov, da bi žvečalo. Ono mora neprečvekano krmo spravljati v želodec, ki jo zopet neprebavljeno odpravlja naprej, in tako postane betežno po nespameti človeka, ki je vendar pametna stvar v naravi. Ako je že toraj gospodinja toliko ležeče na 1 litru mleka, naj pusti vendar tisto tele, ki ga hoče za pleme podržati, najmenj šest tednov pri kravi, potem pa naj mu še vsaki den privošči nekaj mleka in ržene moke v napoj; razun tega mora se mu polagati dobra krma, po zimi seno in ne slama, po leti pa tako dobi trave.

Moka ima veliko hranilnih tvarin v sebi, udružuje tele močno in zdravo; samo se ne sme

dati veliko na enkrat, ampak v malih porcijah večkrat na dan. K temu ne smemo pustiti tele celega pol dneva ali še dalje brez vode, posebno takrat ne, kadar mu polagamo suho krmo. Mlado živinče hitro prebavi, postane na hitrem lačno in zahteva hrane. Ako pustimo tele celega poldneva lačno in žejno, potem naenkrat njemu ponudimo veliko krme, prenapše si svoj želodec in postane betezno. Na zadnjič pa mlado živinče naj nikdar pametna gospodinja ne privezuje na vojko; za njo mora biti v hlevu poseben oddelek, tam naj se sprehaja, kakor hoče, po leti pa naj gre vun na čisti zrak.

Še moram omeniti nekaj zavoljo snažnosti. Ne zastoj je pregovor „čistota je pol zdravja“. Vidimo, da mlade živali imajo na sebi največ ujednega mrčesja, bolh in uši; toti ujedni mrčes se mora odpraviti; vsak se je že bržčas prepričal, da, če še tako vse ima snažno, vendar zopet in zopet se prikaže. Tako je tudi pri živini; teleta dobijo uši, in ako jih osnažimo, pokažejo se nekaj časa zopet; tu toraj ne ostane nič druga, kakor snažiti s kartačo, umivati z mokro slamo, da bi jo te nadleže rešili. Iz vsega tega pa sledi, da, ako hočemo svojo domačo ploho goveje živine poboljšati, moramo najpoprej začeti pametno skrbeti za prihodnje pleme ter dobro vzrejati teleta.

(Nadaljevanje sledi.)

M. Pereči ogenj (Rothlauf) svinjam kako ozdraviti. V ozdravljanje te svinjam nevarne bolezni se priporoča sledeči pomoček. Bolenemu živinčetu se na koncu repa za pol palca odreže. Ko bi rana ne krvavela zadosti, se mu po 24 urah zopet toliko repa odreže, kolikor prvokrat, in po 48 urah se rezanje v jednaki meri zopet ponovi. Ko bi pa kri po vsakokratnem rezanju presilno tekla, se mora rep z nitjo nad rezom podvezati. Bolezen se potem v kožno bolezen sprevrže in v 9 dneh je živinče popolnoma ozdravljeno. Živinčeta pa morejo v hlevu, ko so zbolela, ostati in se jim mora še dobro s suho nasteljo nastiljati. Da se bolena živinčeta z litrom mlačne vode od časa do časa poštopajo in vsega zračnega prepuha skrbno varujejo, na to je posebno treba gledati.

M. Pomoček skvarjeno žito popraviti. Mnogokrat se prigodi, da se razno žito zmoči. Nasledke tega je ta, da se vgreje, rudečkasto postane, lahko pleani in zaduhel duh in okus dobi. Ako se je to zgodilo, treba je praha stolčenega lesnega oglja med žito pomešati. Prah se med žitom pušča 2—3 tedne in potem se vse preveje in ogljeni prah iz žita odpravi. Tako ravnanje zaduhli duh in okus odpravi. Včasih se tudi primeri, da se žito malo, predno se v škedenj zvozi ali med vožnjo nekoliko zmoči. Ako se je tako zmočeno žito potem izmlatilo, treba je izmlačeno žito sušiti. Godi se pa to takole: Okoli žitnega kupa se v enakih daljavah korpi negašenega apna postavi.

vijo. Apno v jerbasih se rahlo s papirjem pokrije. Apno vso vlago iz žita hitro na se potegne in žito suho postane. Ako je zrak suh, seveda se to delo bolj hitro in popolno opravi.

M. Kako pomagati, če so sadna in druga drevesa pregloboko posajena. Pregloboko posajena drevesa se dajo ohraniti in k dobri in rodovitni rasti pripraviti, ako se jim na deblu 5—6 centimetrov globoko pod zemljo kos skorje okoli in okoli debla odlušči. Tako nastane na tem mestu pre klobasa novega lesa, iz katerega nove korenine poženejo in tako se drevo rekel bi samo po sebi iz prevelike globočine, v kateri je bilo posajeno, povzdigne, v višjo njemu primerno globočino.

Dopisi.

Od Radgone. (Razne novosti.) Poljski pridelki so pri nas jako slabi, posebno ozimne, katerih se je za polovico manj našlo, kakor lani, in že dokončana mlatitev nam kaže, da se je tudi pol manj, kakor lani, namlatilo, posebno pšenice, katere še neki toliko niso dobili, kakor so nje vsejali, kakor n. pr. nek veliki posestnik v šavnickem dolu, kateri je jeseni 25 vaganov pšenice posejal, letos pa je 24 vaganov namlatil. Jarine, kakor korusa, krompir, grah, ajda, proso itd. to še vse precej lepo kaže. Trgatev v vinogradih tudi ne bo ravno bogata, ker sta „smod“ in „pikec“ dva huda sovražnika grozdja, dosta pokončala. Sadja nimamo nič, razun nekoliko grušek, ki so pa silno redke. Hude vremenske nevihte in burje še pri nas niso veliko razsajale, kakor se to od drugod sliši, toče še, hvala Bogu, tudi ni bilo pri nas videti. — Razuzdanost pri mladini je tukaj, kakor skoraj povsod, taka, da si še pošten človek izpod strehe ne upa, ker ni varen življenja. Nedavno so 3 pijani suroveži 2 pošteni moža na stezi napali ter so ju začeli brez vsakega uzroka meni nič tebi nič pretepati. Eden jim je komaj všel, drugega pa, ki jim ni mogel uteči, bi bili gotovo do smrti stopili, ko bi ne prišel nek drugi poštenjak, kateri ga je obranil. V Apačah više Radgone dajo neki dobrotniki veliko šolsko poslopje zidati, v katerem bodo, kakor se sliši č. šolske sestre podučevale žensko mladež. Da bi Bog obilo blagoslovil njih blago početje!

Iz Gutenštajna. (Zastran letine) tudi pri nas nismo zadovoljni. Veliko slabša je, kakor smo si bili prej mislili. Le sena in otave smo dobili mnogo in lepe. Za denarje nam je hudo. Ljudje ne pomnijo časa, da bi jim kedaj za denar tako trdno hodilo, kakor sedaj. To pa vendar ne brani nekaterim, da nebi slabo, lehkomišljeno in zanikrno živeli. Posebno žalostno je to, da jih vedno več cerkev s križmo zamenjava. V nedeljo vstane in gre najprej nad žganje, da bi se hitro upijal. Potem pa namesto v cerkev gre na sprehod ali pa v krčmi ostane in namesto besede božje